

Niek

Mei 1940. Het onmogelijke was gebeurd. Nederland was, als neutraal land, gebombardeerd door Duitsland en had moeten capituleren. Het nieuws kwam ondanks alle onheilvoorspellingen, toch nog onverwacht.

De mensen waren overdonderd, sprakeloos of in paniek. De familie Van Vliet, die woonde in een winkelpand in Uithoorn, Noord-Holland, had weliswaar zelf geen bombardementen gehoord, maar was wel erg ongerust. Zoon Nico, Niek in de volksmond, was als dienstplichtige sinds een aantal maanden gelegerd in Breda, in Noord-Brabant. Daar de krant binnen enkele dagen was overgenomen door de bezetter en alle radio's waren geconfisqueerd, hadden zij geen informatie over hoe het met Niek en zijn medesoldaten zou zijn. Er zouden veel krijgsgevangenen zijn gemaakt onder de dienstplichtigen.

Op een zondag, aan het einde van die maand mei, werd er aangebeld. Het was Eppie, de Uithoornse rondtrekkende straatmuzikant, die iedereen in huis wel via-via kende. Hij had nieuws voor het gezin. Moeder vroeg hem binnen voor een kop thee en bood hem een stoel. Het grote gezin, de aanhang was er ook, luisterde ademloos.

Eppie was zoals gewoonlijk in zijn Volendammer klederdracht met zijn fluit het land ingetrokken, toen hij in Breda door de Duitsers werd opgepakt. De kledij van de straatmuzikant had kennelijk tot een verdenking van spionage geleid en Eppie was meegenomen en ondervraagd. Toen hij bleef volhouden dat hij uit Uithoorn kwam, had een van zijn ondervragers opgemerkt dat er nog iemand uit Uithoorn geïnterneerd was. Deze gevangene zou de identiteit van Eppie dus moeten kunnen bevestigen. En zo kwam het dat Eppie nu aan de familie van Niek kon vertellen dat hij wist dat hun jongste zoon gevangen zat in Breda.

Het nieuws leidde tot grote beroering in het gezin. Er werd druk overlegd. Broer Rien en zwager Frans zouden samen naar Breda afreizen om Niek te zien en te kijken wat er mogelijk was. Rien was 24 en sinds een jaar getrouwd. Frans was 40, getrouwd met zus Aagt en vader van drie kinderen.

Direct de volgende dag al, om 04.00u 's morgens, togen Rien en Frans op hun fietsen richting Brabant. Hoewel het weer redelijk was, ze beiden gewend waren aan grote afstanden, Frans zelfs amateur wielrenner was, viel de tocht flink tegen. Rien en Frans hadden natuurlijk wel gehoord en gelezen over het bombardement, maar de werkelijkheid overviel hen toch. Vele bruggen, ponten en wegen bleken gebombardeerd. De schade was enorm. De weg was op veel plekken onbegaanbaar.

Met hulp van dorpsbewoners vonden ze steeds omwegen in de goede richting. En ook wel eens in een verkeerde richting. Ze hadden wat hompen brood in hun rugzakken mee en verder wisten ze bij boerderijen onderweg soms wat te drinken te krijgen.

Na zo'n acht uur ploeteren bereikten ze Breda. Navraag leerde dat het hele krijgsgevangenkamp inmiddels met de Duitsers was meegevoerd richting Zeeland, naar Yerseke. De mannen waren moe, maar niet moedeloos. Ze klommen weer op hun fietsen en vervolgden hun tocht richting Walcheren.

Er was maar één weg naar Walcheren en deze bleek nog slechter begaanbaar dan de weg naar Breda. Laaggelegen stukken land waren door de Nederlanders onder water gezet als verdediging tegen de oprukkende Duitsers. Een tactiek die in de eerste wereldoorlog wel had gewerkt, wisten de mannen. Maar nu lagen er links en rechts van de weg verdrinken koeien en kalveren en zagen ze verschillende keren een vers graf bedekt met een legerhelm. Menigmaal werden ze door de Moffen, want zo heetten de Duitse soldaten inmiddels, staande gehouden om zich te legitimeren en uit te

leggen waar ze naar toe gingen. “Op bezoek bij broer Antoon in Goes” was gelukkig afdoende om de tocht te vervolgen.

Na weer een heel aantal uren stampen op de pedalen kwamen de mannen in de vroege avond aan in Yerseke. In dit kleine dorp was het gevangenenkamp met Nederlanders, Belgen en Engelsen snel gevonden. Er stond een hoog hek omheen en er werd gepatrouilleerd. Bij een rustig stuk hek riep Rien “Nederlanders!” Een man die zich schichtig naar het hek bewoog, bleek de ‘slapie’ van Niek te zijn. Hij ging hem halen. Zo kwam het dat de broers en zwager die namiddag al oog in oog met elkaar stonden, hoewel gescheiden door een hek.

De bezetting had die eerste maand nog niet het grimmige karakter dat in latere jaren zou gaan overheersen. Frans en Rien liepen met de fietsen aan de hand naar de ingang van het kamp en startten een ‘aardig praatje’ met een kennelijk Nederlandse bewaker.

Ze kregen zelfs toestemming om even buiten het hek met hun broer Niek te praten. Al pratend deden ze steeds een paar stappen naar achter, tot ze ver genoeg waren om gedrieën met de fietsen op de vlucht te slaan. De bewaker reageerde te laat, misschien wel opzettelijk, om hulp van andere bewakers te roepen en de mannen te achtervolgen.

Zeker een half uur fietsten Frans met Niek achterop, en Rien op zijn eigen fiets, op volle kracht weg van het kamp. Hijgend en zwetend doken ze achter een dijk in de bosjes om bij te komen. Toen er van een achtervolging geen sprake leek, konden zij elkaar eindelijk omhelzen en op de schouders slaan. Daarna bespraken zij hun verdere vlucht naar de vrijheid.

Aangezien ze nu niet al te ver van Goes waren, waar oudere broer Antoon als landbouwingenieur werkte, besloten ze hem inderdaad te bezoeken. Om middernacht arriveerden ze bij de bescheiden huurwoning van Antoon. Daar was het nieuws, dat Niek was geïnterneerd, nog niet eens doorgekomen. De blijdschap over zijn redding was er niet minder om. Met z’n drieën op één matras op de vloer brachten de broers en zwager de rest van de nacht door. Ze waren uitgeput, dus ze sliepen als ossen.

De volgende morgen vertrokken de mannen, na een goed ontbijt, vroeg. Antoon fietste nog een eind met hen op, maar toen de broers noordwaarts gingen, sloeg Antoon af richting Baarle Nassau, waar zijn verloofde woonde. Drie mannen op twee fietsen werd al snel te vermoeiend. Frans, Rien en Niek zagen zich genoodzaakt onderweg een fiets te jatten. Zoiets hadden ze nog nooit gedaan, en ze namen zich voor hun daad later goed te maken op de een of andere manier. Het werd een damesfiets voor Niek. Ze fietsten de hele dag stevig door.

Kort na middernacht, nog geen 24 uur na zijn vertrek, stond Rien in zijn achtertuin steentjes tegen het raam te gooien om zijn jonge echtgenote te vragen hem binnen te laten.

Frans glimlachte thuis in het donker tevreden naar zijn slapende kinderen.

In het winkelpand werd Niek door zijn van blijdschap huilende ouders in de armen gesloten.